

No. P. 9483

1 oktober 1960

Onderwerp: F. Kirihio.G e h e i m.

Zijne Excellentie de Staatssecretaris
van Binnenlandse Zaken,
Plein 1,
's-Gravenhage.

Mits dese heb ik de eer Uwer Excellentie endervolgende gegevens mede te delen betreffende de gang van zaken ten aanzien van de papoea-student Frits Kirihio, die dit jaar gedurende ruim zeven maanden in Nieuw-Guinea verbleef.

Na zijn aankomst in Nieuw-Guinea, in januari van dit jaar, werd betrokkene door mij in de gelegenheid gesteld om op 's lands kosten, een oriëntatieris te maken door zijn vaderland, in de eerste plaats bedoeld om de heer Kirihio bij zijn Westerse opleiding in Nederland tevens in goed contact met de Nieuw-Guinea-maatschappij te brengen en voor de inrichting van zijn studie een beeld te geven van hetgeen het meest ten nutte gemaakt kan worden. Daarbij verzocht ik hem om bij wijze van tegenprestatie een rapport op te stellen, betreffende de hem gedurende zijn reis gebleken uitwerking van de Gouvernement's bevolkingsvoorzichting op de bewoners van dit land. Ook verzocht ik de heer Kirihio mij zijn indrukken te geven over de aanwezigheid van jonge prominente papoea's, die eventueel in aanmerking zouden kunnen worden gebracht voor een oriëntatieris naar Nederland, zoals recentelijk plaats vond onder leiding van de heer Kasiepo. Kirihio's oriëntatieris vond grosso modo als volgt plaats: Hollandia - Genjem - Sarmi - Hollandia (26 april t/m 29 mei); Biak - Manokvari - Sorong - Fak Fak - Merauke - Hollandia (1 juni t/m 6 juli); Genjem - Hollandia (9 juli t/m 16 juli); Biak - Wisselmeren - Biak - Sereei - Biak (12 augustus t/m 9 september), waarna hij op 10 september naar Nederland terugkeerde.

Ongetwijfeld als gevolg van reeds lang bestaande bindingen van de heer Kirihio met het C.W.N.G. werd een gedeelte van zijn oriëntatieris gemaakt in gezelschap van de C.W.N.G.-adviseur, Mees, inmiddels eveneens teruggekeerd naar Nederland. Ook ontving de heer Kirihio in een eerder stadium uit C.W.N.G.-bron een voorschot ad f 1000,-, waarvan overigens de afbetaling bij zijn vertrek naar Nederland nog niet had plaats gevonden.

Naar het voorkomt hebben bovengenoemde C.W.N.G.-bindingen, die van de zijde van het C.W.N.G. uiteraard niet zonder bedoeling zijn voortdurend, echter

niet die uitwerking gehad die men ervan verwachtte. De indruk bestaat, dat, toen de heer Kirihio in augustus vrij plotseling met de Partai Nasional op de proppen kwam, dit in feit geschiedde onder invloed van het door Nederland aangekondigde sterk versnelde politieke ontwikkelingsprogramma (Nieuw-Guinea-raad etc.), doch met bewuste vermindering van enige promotie van Europese zijde, Terwijl enerzijds alhier geen Europeaan valt te signaleren, die rechtstreeks de hand heeft gehad in de totstandkoming van de Parna (oprichtingsvergadering 10 augustus 1960), zijn er anderzijds wel indicaties dat de heer Kirihio, na zijn oriëntatiereis door Nieuw-Guinea, contact met Europeanen heeft vermeden. Zijn vertrek naar Nederland vond min of meer met de Noorderzon plaats, zonder dat hij afscheid nam van mij, de directeur van Culturele Zaken, de heer Lijesen, en het hoofd Bevolkingsvoorlichting, de heer Merkelijn, allen personen waarmee hij na zijn terugkomst in Nieuw-Guinea toch in min of meer geregeld zakelijk contact had gestaan. Ook bij de C.W.N.G.-voorzitter, de heer Nijhuis, bij wie hij in 1954 zelfs geruime tijd in huis was, vertoonde hij zich niet. Vermeldenswaard is wellicht nog de stap, die de heer Kirihio ondernam ten aanzien van zijn aanvankelijk via de Z.N.H.K. te Oegstgeest lopende maandelijkse toelage, welke hij op zijn verzoek thans rechtstreeks ontvangt, aangezien hij de bemoeienis van zendings-tussenpersonen minder zei te kunnen appreciëren. "Ik heb niets tegen hem, maar zij zijn allen in Indonesië geweest", was zijn commentaar, daarmee bedoelende, dat een bewust of onbewust paternalistische houding hem weinig bevalt.

In bepaald minder gunstige zin valt voorts te signaleren het feit, dat de heer Kirihio zich niet gehouden heeft aan de afspraak om na zijn oriëntatiereis een rapport in te dienen over het door hem geconstateerde effect van de bevolkingsvoorlichting. Wel rapporteerde hij, zoals hem gevraagd, ten aanzien van eventuele papoea-prominenten als gegadigden voor een oriëntatiereis naar Nederland. Naar verluidt heeft zijn plotselinge politieke activiteit betrokkene dermate in beslag genomen, dat hierdoor het beloofde rapport in de pan is gebleven. Niet onwaarschijnlijk is ook dat een hieruit voortvloeiend gevoel van "malu"-zijn, mede heeft bijgedragen tot Kirihio's opvallend ontwijkende houding na afloop van zijn reis door Nieuw-Guinea. Hoe dit ook zij, vast staat dat hij, na in Hollandia niets meer van zich te hebben laten horen, op 10 september vanuit Biak naar Nederland is vertrokken, na en passant de avond te voren aldaar een Parna-oprichtingsvergadering te hebben belegd, waarbij het enthousiasme van de Biakse bevolking bepaald niet groot was. Met niet meer dan circa 70 personen kwam men tot de vorming van een Parna-bestuur, afdeling Biak, (nagenoeg identiek met het bestuur van de afdeling Biak van het C.W.N.G./Persekding), onder voorzitterschap van de heer Wambrauw, doch nadien is van enige activiteit niet meer gebleken. Het is niet onwaarschijnlijk, dat de Serocier Kirihio van de nogal lauwe reactie der Biakkers ten aanzien van zijn Partai Nasional een zeker gevoel van teleurstelling heeft overgehouden, dat van invloed kan zijn op zijn algemene geestesinstelling.

Dat de heer Kirihio, aan wie een zekere mate van demagogisch talent niet kan worden ontzegd, bij zijn politieke activiteiten overigens wel eens te ver gaat, moge worden geïllustreerd door het navolgende voorbeeld:

Naar uit doorgaans welingelichte bron werd vernomen benaderde de heer Kirihio in de tweede helft van augustus de heer So Kau Tjong, voorzitter van de Chinese vereniging in Hollandia, met het verzoek om financiële

steun voor zijn politieke partij Parna, waarbij de heer Kirihio te kennen gaf, dat in de nabije toekomst de Chinezen in Hollandia van een dergelijke verleende steun bepaald geen spijt zouden hebben, en waarbij hij tevens enige vage dreigementen aan hun adres uitte voor het geval bedoelde steun niet zou worden gegeven.

Hoewel fragmentarisch en daardoor uiteraard onvolledig moge het bovenstaande tevens bijdragen tot een algemeen beeld van de politieke figuur Kirihio, hetwelk minder harmonisch en evenwichtig blijkt te zijn dan men op grond van enig wishful thinking geneigd zou kunnen zijn aan te nemen.

De Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea,

PLATTEEL.